

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL :
În țară . . . 10 lei
În străinătate 12 »

Jarași cel mai nou călător frances în România

În sfârșit, d. André Bellessort și-a încheiat în «Revue des deux mondes», marea publicație francesă la care colaborează și d. Pompiliu Eliade, învățatul mieu coleg și distinsul stilist, articolul despre România, care va servi altui d. Pompiliu Eliade al viitorului, care nu-mi va fi însă coleg, ca să documenteze că noi eram o societate prea puțin serioasă și o țară «curioasă», vrednică numai de o «primblare» luătoare în ris.

Cetitorii acestei reviste nu vor avea, în mare parte, prilejul să guste frumoasele frase de meșter al condeiului pe care le-a așternut cercetătorul nostru, ei nu vor putea să se bucure văzînd ce măreț se zugrăvesc dealurile și cîmpurile noastre, pe care călătorul le-a prețuit stînd în gazdă la un proprietar prietenos din Ținutul Doroheiului, ce falnic se cîntă desfășurarea boilor injugați la o mașină de treier. Dar noi, ceștia de pe aici, *aborigenii*, cum zicea nu mai știu care student infumurat, care se hrănia totuși la Paris dintr'o bursă a Statului român, noi, va să zică, *aborigenii* ne-am pătruns adesea, de și cu totul altfel, cu evlavie, cu recunoștință, cu nemărgenită iubire fiască de taina sfîntă a dumnezeieștilor amurguri mirositoare, tăcute, lînș, aurite și împurpurate, care vestesc nopțile noastre, noi am văzut de atîtea ori, dar nu cu o simțire de curiositate, ci cu una de adîncă prețuire a muncii grele din care ne hrănim cu toții, actele simple, patriarhale, dar impunătoare ca înțelese ale lucrului cîmpului românesc. Astea le știm, și, oricît de frumos le spune străinul, cu glasul lui rece și largile gesturi de declamator, nu ni face nici-o plăcere.

Dar d. Bellessort, care a judecat precum văzurăm societatea românească, asemenea cu acele din «America de Sud» (de «porțile Orientului» vorbise înaintea noastră un alt prieten frances, venit să smulgă milioane pentru Hallier), mai spune și alte lucruri.

După ce se lămurise din cetirea d-lor Pompiliu Eliade și Xenopol, după ce călcase covoarele scumpe ale citorva saloane și împănase citeva vile, unde era sigur că găsește reproducerea cea mai deplină

a vieții parisiene, d-sa a căpătat încredințarea că, pentru a-și încheia bine «primblarea curioasă» și a putea vorbi cu toată competența despre țara și neamul românesc din *Europa* de sud, îi mai trebuia un lucru: să vadă pe Evreii din Moldova. Căci, în adevăr, d-sa văzuse la Azuga Sași și Unguri, apoi Greci, Bulgari, între zarzavagii, hangii ca și între bogătași, între bărbați politici, între oameni de societate plăcută, văzuse Țigani schilozi în marginea Bucureștilor. La curte ici și colo văzuse țeranî, pe cari-i chemase proprietarul spre a-i arăta oaspetului său, ca niște specimene ciudate de ce este omul de muncă în aceste părți. În Țara-Românească, d. Bellessort a fost mai mulțămît ceva, în Moldova însă cu totul dezgustat de căciulile bieților creștini, de vorba lor bună, supusă, de omenia lor sfoasă, de cojoacele mițoase și de cojoacele fără mițe, de picioarele lor goale, de sfințele lor picioare sîngerate, de mucenici. D-sa, om foarte simțitor — cum sînt toți pe acolo prin Apus, îndată ce aŭ luat condeiul în mînă și trebuie decî să «facă frumos» înaintea cetitorilor, — d-sa se prinde odată de induioșare înțelegătoare pentru niște ghetete pline de noroiu, descoperite în colțul unei murdare prăvălii evreiești, și, privindu-le, urmărește atîtea rătăcirî prin noroiurile dimineții umede ale aceluî biet părinte de familie evreu, care a înfruntat atîtea și atîtea oboseli și suferinți pentru a-și face «gheșeftul» de toate zilele. Durerose, sublime ghetete cu care, dacă ar dori Europa, proprietarii lor ar fi gata să facă un articol de export, oferindu-li-se, bine înțeles, condiții avantajoase... Ghetete murdare de biet Evreu muritor de foame în mijlocul unui sat de țeranî moldovenî cu burtele pline! Picioarele goale însă, murdărite, tăiate, schilodite, biete labe de om totdeauna năcăjit, — *fi donc!* Vitele cîmpului sînt de sigur mai interesante aici — măreții boi grași de la mașina de treier a boierului, decît oamenii îndobitociți ai cîmpului!

D. Bellessort știe că România a avut «doi» poeți: Alecsandri și Eminescu, cari pot încăpea într'un rînd, și în al doilea d-sa spune că, ce mai rămîne din literatura românească, nu face nici cît «literatura politică» săvîrșită pînă acum în România (ce-o fi literatura aceia, care se va fi îmbogățit, firește, cu prilejul ultimelor alegeri, așa de intelectuale, va fi știind d-lui și cine-i va fi spus așa). În casa, cu sau fără covoare, a unui Maiorescu, a unui Hasdeu, a unui Slavici, în sala de ședințe a Academiei, într'o sală de conferinți, într'o sală de cursuri a Universității, de ce s'ar fi dus! În acest gen ce poate să aibă un popor alcătuit din aristocrația «Americii de Sud» și din țerănimea bestială a Africeî, coborîndu-se din «sălbatecii» de la 1800 sau adus de fluxul murdar al Fanarului! Decî la Tirgul-Neamț, la

Piatra-Neamț, la rabinul de la Buhuș, la medicul evreu din Darabani, la anticarul evreu din Iași! Atita-î mai rămînea pentru a cunoaște bine România...

S'a dus, i-a văzut în *sabăș* la Neamț, i-a văzut în Grădina Publică la Piatra. I s'a părut interesant că acest popor păstrează în asemena locuri și după atita mar' de ani datinele vechi ale Iudeii, mîndria poporului ales al lui Dumnezeu, care nu se întinează prin munca de robî asupra pămîntului aspru, ambiția de a se innălța sus prin stăpînirea banului, de a călca pe capetele *goilor* fără credință, siguranța că va veni odată ziua de dreptate și de răsplătire, pe care ei o pregătesc printr'o stăruință ageră, printr'o înfrînare a tuturor poftelor și nevoilor vieții, pe care toți trebuie s'o recunoască! Acestea le-a cules d-sa de la rabinul Buhușului, «fiu al lui David», de la anticarul idealist și visător al Iașilor, care-î proorocia, tușind de moarte, cu mîna răzimată pe Lassalle al Evreilor și pe Rousseau al tuturor celor cari-și au viitorul prea departe, în sfîrșit, de la bietul medic de sat, plătit de comunitate, care dovedia limpede că legile noastre sînt rele și nedrepte față de ai săi. Ba le-a prins și din convorbirea proastă — înfățișată innadins încă mai proastă poate — a unui cerc de funcționari tembeli la Piatra, din flecăriile fudule ale unui netrebnic fecior de popă din Moldova, care-și incheia dorințele în «trăiască socialiștii, trăiască Evreii», adăugînd numai că nu e străin și de acele vicii care desăvîrșesc pe un tînăr modern. I s'a părut că înțelege așa ceva: superioritatea Evreului, necesitatea biruinții lui și din vorba, totdeauna glumeată, originală, incisivă, a unui om de Stat romîn, dincolo de ochiul rizător al căruia cițiva sînt incredințați că este o inimă sincer iubitoare pentru țară și neam. Și — a făcut conclusia.

Noi însă, d-le Bellessort, sîntem un popor așa de omenos și drept, cum nu-și poate inchipui cine ne vede în trei săptămîni, vorbind cu *asta* sau cu *ăla*. Și sîntem un popor de veche cultură cinstită a gîndului și a inimii. Ură n'avem împotriva nici-unui neam, nici a Evreilor de sigur. Numai ni pare rău și pentru noi și *pentru ei* că sînt prea mulți, fiind că știm că din ei și noi nu se poate face nici-odată un singur popor, care să fie ca al nostru, *cum se cuvîne* față de două mii de ani ce i-am luptat și i-am muncit aice. Vezi asta e, domnule călător, innaintea mării europene a căruia scoatem, ca și țeranul moldovean, cu adincă plecăciune căciula, și adăugim sfios, ca și dinsul, că avem și noi, măcar cit Evreii, datinile noastre, jertfele noastre, sfințele noastre nădejdi, luptătorii harnici și curații visători ai noștri, — *pe cari d-ta nu i-ai știut și n'ai vrut să-î ști!*

PÎNZE DIN TRECUT

TISMANA

— 1821 —

Tismana'ntre brazî — o albă strajă —
În noaptea Învierii se deşteaptă :
Prin crengi, dumnezeiască trece-o vrajă,
O taină vîrfurilor munţilor aşteaptă.

De prin chilia, călugării în şoapte
Apar cu facle-aprinse; bate vîntul...
Pe lingă zid, li filfiie veşmintul,
De par cocori alunecînd în noapte...

Bătrînul stareţ, troienit de muncă,
Încet, spre-arhondaric, tiptil se'ndreaptă.
De larmă, slujitorii se deşteaptă
Buimaci din somn, în mînte c'o poruncă

— «S'aducă sfeşnici mari în sala nouă,
Că vine Domnul Tudor cu boierii!»
De-odată, în întinderea tăcerii,
Mărunte lovituri din toacă plouă...

Bătăi zoresc în poarta mănăstirii :
Paisie chelarul se răpède,
Deschide, — şi-abia ochilor se 'ncrede :
E Cîrc-Serdarul, biciul Stăpînirii !

Călări, — la brîu pistoale şi cuţite —
Vin Arnăuţii suri, în fustanele.
Armaţi sînt pin' la dinţi cu arme grele
Şi 'nfăşuraţi în mantii ciuruite.

Minia în Serdar a prins să fiarbă:
— «Aci e Tudor?» — «Nu.» — «Să luaţi aminte!
De nu mi-l daţi, amar de cele sfinte...
Pe stareţ şi pe voi, vă smulg de barbă.»

Paisie surîde 'n colțul gurii

— «Poftiți de-l căutați, că nu-î pricină.»

Ci'n fund, pe scări, un glas: «primiți lumină».

Monahii sorb cuvintele Scripturii.

În liniște, cu capete plecate,

În fața tainei, toți ingenunchiază.

Dar de departe cai 'n văi nechiază,

...Pe Arnăuți fiorul îi străbate.

Și caii lor răspund voioși... Pe-aproape,

S'aude 'n murmur tropot de copite,

Pandurii! Arnăuții cruci pripite

Își fac, și pier ca broaștele în ape.

Chilii de întuneric li știu rostul!

Rămas Serdarul singur, ametește.

Paisie spre poartă mi-l tirăște:

— «Acum să văd de mi-ai postit tot postul!»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și'n vreme ce răsună în păduri

Cîntarea Celui Viu, dintre morminte,

Înveșmîntați în negrele veșminte,

Apar din umbră cete de panduri.

În frunte, Domnul Tudor se oprește,

Privește mănăstirea în lumină.

Cu toții se descopăr și se 'nchină:

«Isuse, de păcat ne izbăvește!».

Serdarul la pămînt gemu: «iertare!..»

— Sărmana oaie cînd e lupo 'n stîină! —

Ci Tudor, surizînd, i'ntinde-o mîină:

— «Hristos a înviat din morți, Serdare!»

D. NANU.

TRAIUL NOSTRU

— PE CÎMP —

Cu cea din urmă zi a Brumărelului s'a dus și soare și căldură. Cerul senin de până acum se 'mpinzește de nori vineți, iar Crivățul s'abate spre cimpii... Pe tot întinsul porumbiștilor culese, de la un capăt la altul al moșiei, nu zărești decît nenumăratele moviți de coceni; din preajma lor se 'nnalță sulari alburii de fum...

Pe ici pe colo, pilcuri de oi se mișcă încet, ciugulind din foișul rămas pe urmă, iar pe de-asupra-li plutesc stoluri mari de ciori. Din zborul grăbit s'abat câte-o clipă spre păduricea din mijlocul cimpului, dar n'apucă să 'nciucureze crângile desfrunzite, și iar se 'nnalță în zbor, umplind cuprinsul cu cîriitul lor jalnic...

Vestesc a iarnă...

Prin văzduhul plumburiu scinteiază fulgi rari de zăpadă, încetul cu încetul se 'ndesesc, și fața mohorîtă a cîmpului se 'mbracă în veșmintul alb al iernii...

M. Plecase din sat cu cîntatul cucului și înfloritul viorelelor. Acum iar-na-i pe drum, și ei tot pe cîmpul boieresc.

Li-a trecut o vară întreagă împrejurul unui răzor de porumb, aș îndurat chinul unui an de secetă omoritoare, și, la urma urmei, s'a ales c'o grămăjuie de știuleți, pe care stați să-i gătească copiii, de-o fi să mai întirzie boierul cu dijmuitul. }

În dimineața asta, Miron se sculase mai de vreme ca de obicei. Frigul îl chinase tot timpul nopții, și el nu dormise mai de loc. Îi părea bine c'avusese grijă de cu sară s'aștearnă copiilor și nevetei un strat gros de pănuși și să-i învelească cu sumanul lui. Femeia-i plîpîndă și copiii micușori...; bine că s'aui odihnit ei măcar.

Și-acum, cu vremea de afară nu-i de șagă, o vede bine.

Se scarpină 'n cap și îngîndurat dă ocol colibeii.

O spărtură ici, alta dincolo, și alta și alta... Până minî cine știe ce fel de vreme o mai fi... Trebuie scote astupate negreșit.

Își iea săcurea în briu și porcede în pădurice după cițiva tufani și bu-ruiene...

✓ Lumina de afară, și mai ales foamea, stîrniră și pe cei din colibă.

Cucoșul și cele cîteva găinuși care-și făcuse somnul aproape de stăpîni, părăsiră culmea din fundul colibii. Crestatul cîntă să-ți iea auzul, și boghetele cîrciie strigător.

Cu nădejdea să vineze ceva boabe de porumb, încep să o scurme în așternutul de pănuși al copiilor. Godacul, care icnise toată noaptea în preajma stăpînilor, nu se lăsă mai pe jos. Se ridică din stratul de pănuși și, împodobit de mătasa castanie a porumbului, se duce de grohăiește prietenos pe la nasul fiecărui copil. Dar, văzînd că ei își caută de somn și nu-l iea în samă, pleacă spre ceata păsărilor gălăgioase. Ridică surla în sus, grohăiește semet și, încordîndu-și trupul mic și slab, caută să intre în vorba cu tovarășele lui de traiu. Cucoșul însă se uită la el c'un ochi cam mirat, își zburlește penele și, fără nici-o altă vorbă, îi sare în cap... Purcelul gîit speriât, își scutură urechiușile murdare și se 'ndreaptă iar spre copii, cari mai nu se văd din culcușul de foi. Se viră și el alături, și cearcă să se astîmpere; dar boabele de păpușoiu rătăcite prin pănuși îl ademenesc. Începe să scurme și să dea cu ritul la o parte trupurile

somnoroșilor. Țipetele copiilor deșteptară și pe mama, care greoaie și bolnavă abia se ridică într'un cot.

Necăjită, arde o nuia godacului, care tocmai venia să-și întrebe stăpîna cine știe ce pe limba lui, și hucii găinile, care, speriate, se infundară într'un colț, înfrățindu-se cu purcelul cumințit...

Cercă femeia să-și mai adoarmă copiii, luindu-î cu vorba și invelindu-î din nou în stratul de foi, dar nu era chip.

Miron, aducînd cîteva sarcini bune de buruienî, a astupat o mare parte din spărturi. Se vede însă că tot a mai rămas vre-una, tocmai de-asupra copiilor, căci în colibă s'arătără din bielșug fulgii de zăpadă. Deștepți cum erau, copiii găsiră pricină de joacă... Numai în cămeșutele zdrențuite, aproape golași citeși trei, lăsară culcușul cald, și începură să sară după fulgii de omăt...

Printre cei doi băiețași mai mărișori, s'amestecă la joc și fetița, abia de doi anișori, dar se pierde printre ei și nu poate să «pindă» și ea un «fug». Cere frumos de la frățiori să-i dea și ei unul, dar, în jocul lor zgomotos, nici n'o ieau în samă. E necăjită foc, și ochii frumoși albaștri îi innoată în lacrimi. Ridică mănuiștile în sus și cată rugător, spre spărtura de unde li vine bielșugul podoabei de iarnă. Cearcă să prindă cîteva stelute scinteietoare de lumină, dar în drumul lor ușor se prind în părul creț al capului bălaiu. Bucuroasă de darul Celui de Sus, ride printre lacrimi, și se duce fuga la maica să-i ajute să le «pindă»... Fulgii se tolesc însă între degetele micuțe, și plînsul iar începe...

Miron din ușa colibii privește la ei înduioșat. Ca să-i împace, dă fuga și aduce un bostan pe care-l dă de-a dura înăuntru.

Fetița uită de «fugul» de omăt, iea bostanul în brațe și, ostoiată din plîns, se îndreptă cu el spre vatră.

Mulțămît că a făcut liniște, românul pleacă spre colibile celorlalți nevoiași, să vadă de n'o afla vești de ziua cînd o să înceapă dijmuitul.

* * *

Afară, vîntul a mai contenit, și gerul s'a muiat. Nînsoarea însă cade din bielșug. Fulgii mari de zăpadă sporesc din ce în ce, și zarea se întunecă. Iar împrejur, cît e cîmpul de mare, nu se mai vede nimic.

După cum s'arată vremea, o să s'astearnă pe iarnă temeiū, și în colibă copilașii goi și flămînzî nu se mai pot împăca.

Bostanul dăruit de Miron a liniștit pe fetiță, dar a stîrnit pe băiețași mai mărișori... «Bostanul» e al ei, îl pune pe jar, să se coacă, și-l păzește cu «vaga».

Supărați foc pe surioara nemiloasă, și cu lacrămile pînă în bărbie, băiețașii se sfătuesc să se ducă la glugile cu ciocani, să-și caute «babe» de copt — și, dacă or găsi, ei n'au să-i deie nici-un «găunte».

Mama, de alături, îi îndeamnă să tacă și să stea pe loc, dar ei nu țin în samă. Potopul de afară nu-î sperie. — Cel mai mărișor iea între umeri un suman rupt al tătine-său, iar cellalt o țolincă cu care fuseră înveliți. S'apucă amîndoi de mină, și dau fuga afară. — Cum au trecut de ușa colibii, s'au și innămolit în zăpadă pînă aproape de genunchi. Staū puțin pe loc, se uită mirați la bielșugul de nînsoare, mai schimbă din picioare, și apoi o pornesc spre glugile de coceni care se zăresc în fața colibii.

Fetița, scăpată de gurile celor doi frățiori flămîngioși, se pomeni îndată cu năvala găinilor de a purcelului.

Godacul mai ales, îndrăzneț de tot, ar fi cutezat să încerce bostănașul așa de pe jar, de unde se găsia. Dar mititica nu pierdu vremea, și-l pișcă cu vărghuța, indemnîndu-l să-și caute și el «babe».

Supărat că s'a căpătat cu vergi în loc de bostan copt, scutură urechile și dă busna prin găini, scoțindu-le și pe ele afară.

Găinușile zboară speriate prin puful alb și moale, ș'apoi se întorc în ușa colibii și se uită mirate, ciupind din fulgii de zăpadă cari li joacă pe dinaintea lor. Iar neastimpăratul de purceluș o iea rara prin zăpadă pe urma copiilor...

Fetița, rămasă acum singură în preajma focului, cîntă de bucurie, iar de afară s'aud țipetele băiețașilor și cotcodăcitul cucușului supărat de neastimpărul purcelului.

Pe cei doi frățiori i-a bucurat Dumnezeu cu mai multe boabe și un bostănaș; dar ce folos dacă-i calea grea.

Omătu-i mare, ninsoarea îi înneacă, și ei numai pricep ce să facă...

Cel mărișor a luat de odată bostanul, iar «babele» le-a dat celuiilalt în brațe. — Cum veniau în bătaia vîntului, sumanul și țolinca li zboară dintre umeri, și ei rămîn numai în cămeșuțile zdrențuite, care-și flutură rupturile la o parte. Trupurile lor tinere și soioase rămîn aproape goale, și fulgii de omăt dau năvală pe de toate părțile. Minile înghețate scapă acum agonisitele în troian, și țipetele răsună în pustiul innecat de zăpadă.

Totuși supărarea nu li-ar fi fost așa de mare, dacă purcelul își vedea de cearta cu găinile, dar el trebuia să se amestece în toate.

Cum auzi plînsul copiilor, dădu goană spre ei, și nici una, nici două, s'agață cu dinții de «babele» risipite.

Păgubașii speriați s'aruncă cu minile în zăpadă și grăbesc s'adune cucuruzii tomnatici; de ceia parte însă, purcelul dă cu ritul de bostan și-l încolțește, dindu-l de-a dura. Țipetele și mai grozave, și goana încep acuma din nou...

Tot băieții mai voinici... — Unul a izbutit să-și puie dovleacul în suman și cellalt «babele» în țolinca, și-au pus apoi prada la spate, și, luîndu-se de mîna, purced spre colibă.

Cît de necaz, cît de frig, cu trupurile roșii ca racul, plîng în gura mare și ocărăsc purcelul, care, guițînd după ei, cere să-i facă și lui parte; iar din prag mama-i privește amărită... Iși face cruce și blastămă.

Albit de ninsoare, cu părul și mustățile închiciurite, sosește și romînul de pe lanuri. Cînd s'apropie de colibă, aude iar țipete, iar blăsteme... Nu știe ce să mai facă. Se scutură de zăpadă, dă la o parte mînunchii de ciocani din gura colibii și intră innăuntru.

În jurul focului, băiețașii, cu minile și picioarele virite în tăciuni, plîngeau; iar femeia se trudia să-i dezbrace.

— Da ce mai este, creștina lui Dumnezeu?

— Ia păcate, omule! Plodurile își fac de cap. Nu li ajungea frigul din colibă; a trebuit să-l adune și pe cel de afară...

S'au dus pe la glugile de ciocani după cruzături de cucuruzi și s'au tăvălit cu purcelul prin omăt, de mi-au venit tot într'un țipăt, murați ca niște șoareci, cum îi vezi...

Cum nu dă Sfințul un potop, o ciumă să scape năcăjiții de atîta chin...

— Ce te năcăjești și tu degeaba, măi femeie; da ce-s de vină? Ce știi ei? Uite e aproape sară, și ce-au mîncat ei azi? O coajă de bostan? Tu nu știi vorba aceia: golătatea măi încunjură; iar foamea dă de-a dreptul.

Mai bine scoate măi răpede rufele celea ude de pe ei, căci uite cum mai tremură, și viră-i colea în cojocul mieu.

— Oî face ce-oî face, romîne, da știi tu că mie mi-i rău.

— Nu măi spune, asta ni măi lipsește acum! Tu par'că ziceai că-ți aștepti cearul tocmai pe la Sf. Arhanghelii...!

— Am socotit și eu, dar, pe cît vād, n'o să se potrivească.

— Da doar ne-a feri Dumnezeu! Uite vataful Toplea spuseră c'așteaptă boierul să înceapă cu dijmuitul chiar din lanul nostru.

— Dijmuit-nedijmuit, ție nu-ți paie lucru de șagă. Adă în colibă coviltirul de pe căruță, și dă goană de vezi, nu-î găsi pe baba Bălășica...?

Miron se suci, se 'nvîrți încoace și 'ncolo, se mai scărpină în cap, dar n'avu încotro. Făcu dupa poruncă.

Femeia, după ce înfășă copiii în cojocul tatălui, s'adăposti, pe așternutul de foi, supt covergile coviltirului...

Băiețașii, încălziți în blana coperită de pănuși, au adormit răpede. Găinile s'au suit pe culme, așezindu-se de-o parte și alta a cucoșului, iar gilcevașul de purcel s'a dat afundul prin cele foi, ca să-și usuce trupul slab și 'nfrigurat.

Singură fetița de-a mai rămas de strajă în preajma cucuruzilor și-a bostanilor de pe jăratec...

Îs atîtea guri flămînde pe care mirosul cucuruzilor poate să le ispitească, ca să adune tot, chiar și de prin spuză...

Nu e vorbă, mititică-i ea, dar nădejdea mare e la nuiaua pe care n'o slăbește din mîni. Cu piciorușele întinse, pînă mai să le 'ngroape în cenușa caldă, se uită cu grijă, cînd la culmea unde staū găinile cumînți, cînd la culcușul de unde vine sforăitul purcelului.

Din spre partea godacului, simte bine că s'ar odihni; înnaripatele însă îi dau de bănuit, măcar că și-au ascuns ciocurile în pene. Adună un maldăraș de pănuși, și se culcă pe ele. Potrivește să fie cu fața tot spre dușmancele de găini și cu nuiaua aproape ridicată... Toate ca toate, dar nu-î vine la socoteală, și nu-și dă cu gîndul, de ce boghetul de cucoș nu-și ascunde și el capul în pene. Închide numai un ochiū, iar cu celălalt: se uită la boabele din spuză. Vede ea bine c'asa-i! Apucă nuiaua în mîni și pleacă să-l ocărăscă. Spuse ea multe măi cu binișorul, măi și poruncește, dar cucoșul nici gînd s'o asculte... «S'adoamă ciocul!» Celălalt se miră, și în cotcodăcitul lui stîrnește toate tovarășele.

Supărată, și grăind păsărilor c'o să le spuie la mama, se 'ntoarce iar la vatră.

Iea un cucuruz, l-ascunde în poala cămeșuții, iar pe ceilalți i-acopere de ochiul cucoșului, învelindu-i cu spuză.

Așezată iar în culcușul de pănuși, ciupește cu degețelele din boabele rari de «babe», și se uită cu grijă tot spre boghet; dar, biruită de oste-neală, adoarme fără măcar să fi apucat să ciugulească toate boabele de pe cucuruz.

*

În colibă acum e liniște.

Toți flămînzii au adormit în căldura învelișului de pănuși și visează că se 'nfruptă din bostanii copti și din grăunțele rumenite ale «babelor» din spuză. Chiar și crestatul, de pe culme, pirotește a somn, uitînd orice gînd de sfadă.

Un cucuruz din vatră a stîrnit însă toată pricina. Răzbit de căldură, înproască spuză în lături și, în pocnete minioase, aruncă pînă pe departe boabele rumenite.

Cucoșul deschide ochii somnoros, și, mirîndu-se, privește, cînd cu unul, cînd cu altul.

În vremea aceasta, la vatră altă «babă» se minie. Altă ploaie de grăunțe... și nuiaua nicăeri.

Înnaripatul își iea îndemnul. Sare dintre tovarășe, fără ca ele să prindă

măcar de veste, și, pășind rar, s'apropie de vatră și începe a ricii prin risipa de pănuși împrăștiate. Ciugulește, caută cu băgare de samă, și boabele s'arată în lumină. Să le mănince singur, nu se îndură. Bucuros că poate să dea vești bune suratelor, bate din aripi și cintă un «cucurigu» de le deșteaptă.

Ridică apoi boabele în cioc și ticăiește chemător. Găinile sar vesele și fac roată împrejurul gălăgiosului tovarăș... N'apucă să se înfrupte din agonisita lui, și de la spate câteva pocnituri zorite le improașcă cu spuză și grăunți înflorite. Speriate dau cu toatele năvală spre fundul colibii, iar cucoșul pășește rar în urma lor și cotcodăcește asurzitor...

Pănușile încep a foșni. Copilașii somnoroși se întind în culcușurile calde.

Purcelul însă, după ce geme și se mai întoarce pe coaste, își ia de samă că prea a pierdut vreme multă cu somnul. Se ridică, se întinde, își scutură trupul încărcat de mătăși și purcede spre fund, de unde vine gălăgia. Ajuns în mijlocul tovarășelor, ridică rîtul în sus, le întrebă de pătanie cu grohăitul lui prietenesc, dar păsările nici îl ieau în seamă. Supărat, nu li zice rămas bun și pleacă să-și caute de ale gurii. — Mișmăie ce mișmăie după câteva boabe rămase în urma găinilor, și numai odată se oprește. I-a trecut pe la nas un miros de vinat bun. Adulmecă cu surla pe ici pe colea, și praznicu-i aproape. Clefăiește în treacăt din cei câțiva cucuruzi împrăștiati pe marginea vetrei, dar gindul lui e tot la bostănașii de alături. Înfinge colții în unul, cearcă pe cellalt, dar nu-i vine la socoteală. Nu s'a răcorit bine, măcar că spuză-i potolită. — Mai dă roată împrejurul lor, și apoi își ia îndemnul. Îi dă de-a dura la o parte și-i încolțește. Cînd i se pare că frige unul prea tare, se duce de cearcă la cellalt; dar n'apucă să se înfrupte și se întoarce iar la cel d'întăiu. Și așa se primblă de la unul pînă la altul, guitînd întăritat.

Tinguirile purcelului au făcut, se vede, pe găini să uite de supărare. Îndemnate de cucoș, se îndreaptă spre locul cu pricina. — Strinse împrejurul unui bostan, privesc cu mirare la năvala de aburi care se înalță din spărturile făcute de purcel. — Pe de margini se văd câteva semînțe. Unele, ispitite, s'apropie, ciupesc, dar iute își șterg ciocul de pămînt. Fac loc purcelului să se ospăteze aci, și o purced la cellalt bostan, ca nădăduind că doar o fi noroc.

* * *

Vremea e 'n deseară. Ninsorea a conținut, și zarea se luminează pînă în depărtări. Colibile de pe lanuri, cu creștetele albite, s'arată iar vederii. În preajma lor, lumea mișcă răpede de colo pînă colo. E semn c'a început boierul cu dijmuitul.

Baba, vestită de Miron, s'a prins bucuroasă.

Romînul a plecat spre lanurile unde se vedea boierul, în nădejde să-i înduplece să-i dea și lui drumul azi, iar bătrîna, sprijinindu-se în cîrjă, se luă tot pe urma pe care venise nevoiașul, nădăduind s'ajungă la vreme la coliba cu pricina.

Omătul nu-i așa mare, și nici cale depărtată; dar se vede că bătrînețile-s grele, căci baba ajunse tîrziu.

După o clipă de odihnă făcută în fața colibii, se 'ndreaptă spre ușă. Strigă, dar nici-un răspuns decît un «cucurigu» de bun sosit al cucoșului.

Pune mîna strașină ochilor, își mai indoaie încă mijlocul, din cit e frînt el de vreme, și-și face loc înăuntru printre mînunchile de coceni cari adăpostesc intrarea. De-o parte, într'un colț, găinile staă roată și ciugulesc pe 'ntrecutele din bostanul copt și răcorit acum, iar mai alături godacul se luptă să dea gata pe celalalt.

Bătrîna nici îi ieă în samă, se uită cu luare aminte să nu dea peste fetița care dormia încă la marginea vetrei, răcîtă de mult. A ocolit pe mititica, dar se vede că s'a împiedecat de trupurile băiețașilor ascunși în foi.

Își face cruce și se blastemă:

Mînca-m'ar pămîntul de chioară! Nu văd, și pace..! Aici ați fost, gura bunichii?

Mînca-i-ar baba de nepoței! Îi alintă și, ridicînd învelișul coviltirului, își face loc lingă femeia care se zvîrcolește în durerile facerii.

Flămînzii se ridică din culcuș, mai stau ei cît mai stau și apoi se îndreaptă bucuroși spre vatră, sfătuiind cum să 'mpartă «boabele» și bostanul copt...

Dar vatra-i goală. Păgubașii țipă, se trîntesc, unul dă fuga să spuie mamei că fata i-a mîncat bostanul lui, iar cel mai micușor, dînd cu ochii de nevinovată, aleargă minios spre ea.

Mititica tocmai rîdea prin somn, visînd poate că se 'nfruptă din bostanul copt.

Păgubașul cucuruzilor, întărtat și mai mult de junghetul de ris al surioarei, începe s'o zgîlție și să-i ceară «babele» lui.

Trezită cu spaimă, copila scîncește somnoroasă. Cum dă însă cu ochii de vatra goală, țipă și sare ca arsă.

Acum nu se mai înțelege nimic. Citeși trei plîng și răcnesc, întinzîndu-se și cerîndu-și partea de merinde... Și vinovații se ospătează alături, fără nici-o grijă. O clipă numai, și li se înfundă cu hoția. În zburciumul lor, copiii au dat cu ochii de făptași, și goana începe... Găinile, smulțe, țipă speriate și înfundă colțurile înturecoase. Coaja rămasă în urma lor e goală.

Fetița se trîntește jos și suspină neîmpăcată, dar băiețașii nu se dau. Bîjbîie prin foi, prin coceni de pe margini, și dau de vrăjmaș. N'apucă să-l prindă, și godacul o zbughește afară cu coșca de bostan în gură. Golașii nu ieau în samă frigul și pătania de cu vreme, și se răpăd după fugar.

Afară se opresc o clipă, și privesc cu mirare la sania cu zurgalăi care s'apropie de coliba lor...

Dar ce li pasă! Foamea-i 'mboldește, și încep goana prin prejurul colibii, după purcelușul care nu se îndură să lepede vînatul.

Sania se oprește în fața colibii, și boierul, îmbrăcat în haina grea de vulpe, se dă jos. Credea că i s'a părut, dar acum rămîne ca de piatră, privind cu ochi mari la lupta celor trei flămînzi.

Miron și vâtaful, neputîndu-se ținea de goana fugarilor de la sanie, rămăsesse mai în urmă. Boierul nerăbdător se întoarce și li face semn să grăbească. — În vremea aceasta, purcelul dă năvală să se dosească în poalele de la șuba boierului, care se lasă pînă în pămînt. — Copiii fără nici-o șfială îl urmăresc și aci. Pînă să prindă boierul de veste, golașii se învălmășesc prin blana moale și călduroasă, apucînd de picioare pe gîlcevaș, care gîiță speriat, dar nu lasă prada.

Boierul, zăpăcit, nu știe ce să facă. Se dă cu băgare de seamă mai la o parte. Jos în zăpadă rămîn acum băiețașii, cari, întinși pe brînci, plîng și țin din răsputeri de cite un picior al vrăjmașului. Ciocoiul rîde și gîfîie de greutatea grăsimii și a hainelor prea călduroase. Stă uimit, neștiind ce să facă. În cele din urmă, abia indoindu-se de rotunzimea burții, s'apleacă de-asupra luptătorilor. C'o mină prinde purcelul de urechi, iar cu ceafaltă îi smulge din gură prada, pe care o dă copilașilor.

Mititeii, împăcați, dau fuga în colibă. Chemînd și pe surioara, se pun citeși trei să mai ciugulească ce bruma a putut scăpa din gura lacomu-

luî de purcel. Cu ochii în lacrimi, dar bucuroși că pot a-și amăgi foamea, miușițele lor s'amestecă grăbite în coaja pirlită a bostanului, și sug cu poftă degetele, care ajung să se înfrupte din merinde, după care au jinduît atita vreme.

Miron, ajuns la colibă, și neștiind nimic din cele întimplate, îi ceartă să se ascundă, și apoi se duce spre boier, dezvelind și arătându-i grămezile de știuleți.

Moșierul, uitîndu-se la una, uitîndu-se la la alta, întrebă mirat :

— Cum, măi, atita porumb s'a făcut?

— De, cucoane, a fost an de secetă...

— În partea aceasta a lanului aî fost și mai proști ca în părțile celelalte, pune vorbă vâtaful Toplea.

— Lasă că-s mîncat eî de ale voastre, Pentru o lulea de tutun, voi vâtafi aî fi în stare să-mî dați moșia întregă... Prin colibă nu mai ai ascunși?

— Ferească Dumnezeu, cucoane. Puteți să vă uitați.

— Supt coviltir ce aî...?

— I-a venit rău femeii, să iertați... și... de..., mormăi Miron, încurcat, neîdrăznind să spuie.

— Ei, n'am eî dreptate? Cică aî vâtafi și să te lași în nădejdea lor la dijmuit !

Mormăind cîteva înjurături, intră să ridice velința de pe scovergi.

Copilașii, speriați, lăsară coaja de bostan iar în stăpînirea godacului, care guița rugător la o parte, și, scincind a plînge, dădură fuga de se pitiră în fund. Găinile, speriate de fugari, săriră de-asupra coviltirului și apoi zburară, împrăștiindu-se în toate părțile.

Boierul, oprindu-se de zborul năvalnic al găinilor, stătu o clipă în mijlocul colibii. În vremea aceasta, un colț al țolincei dositoare se ridică. Din întunerecul ascuns s'arată întăiu mîna babei Bălășica, înnarmată cu custuricea de moșit, și-apoi scoate și capul eî bătrîn și urît. Îi face semn din mînă să se depărteze, iar printre cei doi dinți, singurii cari-i mai rămăsese, îi șopti :

— Du-te, du-te, cucoane, c'aici n'ai ce găsi, decît doar o odraslă de mojic !

Plînsul noului născut adeveri spusele moașei.

Încredințat de cinstea Romînului, boierul ieși afară, îngînînd :

— Curat traiu de dobitoace !

ION CIOCÎRLAN.

CUGETĂRI

Cutare se miră că în codrii dumitale sînt mai multe vreascuri și frunze moarte decît în livada luî.

*

În măsură ce cresc păcatele cuiva, natura se îndură să-i întunece ochii.

*

Masiv, nu e solid.

X.

BUCOVINA

Din munți se lasă ca o oaste
Pădurile pe-o verde țară,
Și albele cetății pe coaste
O strâng în mîndra lor brățară.

E 'nvăluită 'n dulce soare :
Tot satu 'ntr'insa-î o grădină,
Și orice față e o floare,
Și orice suflet o lumină.

De pe pripoarele cu turme
Pogoară doinele pe văi,
Și carele cu fin fac urme,
Călătorind pe albe căi.

Ah, unde ești tu printre dealuri
Tu, strălucită mănăstire,
Tu, Putn'altar de idealuri,
Comoară sfîntă de-amintire!

Cu sabia în mina dreaptă,
Supt lespezile tale reci
Stă Ștefan. Însă el așteaptă,
Și nu e somnul lui de veci...

Ard luminările în pară,
Și fum albastru de tămîie
S'abate peste-a noastră țară
Și sufletele ni mîngîie.

Căci crește 'n gîndul tuturor
De mult nădejdea, și ne 'mbată,
Precum un crin mirositor,
Sădit în inimă 'ntristată...

În valul vremilor pierdut
Slăvindu-ți în genunchi Prea-Sfîntul
Un biet copil necunoscut
Spre tine își îndreaptă cîntul,

Și ție, dulce Bucovina,
Trimite-ades, pătruns de jale,
Privirea sa de lacrimi plină
Și toate gîndurile sale.

G. VILSAN.

CRONICĂ

No. 19, anul I, din «Făt-frumos» cuprinde două din cele mai frumoase poezii pe care le-au tipărit dd. D. Nanu și Corneliu Moldoveanu: o baladă de cel d'întăiu și o caldă chemare, plină de avînt sincer, a celui de al doilea către ai noștri «de peste munții» durerosului hotar. Prin schița ce tipărește d. Emilgar, ca și prin aceia pe care am dat-o noi în «Sămănătorul», se vede mai bine chemarea în nuvelistica noastră a acestui scriitor: el poate da, într'un ton blind, nespuse de simplu, fără nici-un meșteșug pentru a cîștiga pe căi piezișe interesul, viața acelei boierimi moldovene, casnice, miloase, nemărgenit de bune, ai căreia urmași pier

astăzi, ca factor în viața românească, prin ifosuri goale, prin lene, prin lipsa de vederi largi, de voință roditoare.

Direcția critică a revistei din Birlad rămîne tot așa de cinstit răspicată cum a fost totdeauna.

* * *

În revista săptămînală a clerului din eparhia Rîmnicului, «Cuvîntul adevărului», ce apare în Rîmnicul Vilcei, cu un sumar nu tocmai felurit și nu totdeauna instructiv, se tipărește, cu data de 1-iū Martie, un cald cuvînt de amintire pentru harnicul și dreptul episcop Ghenadie, pe care oricine l-a cunoscut prin scrierile sale, trebuie să-î prețuiască, dacă nu ca pe un învățat, măcar ca pe un om cu o nesfîrșită bunăvoință și cu o mare iubire pentru Biserica românească și pentru neamul spre folosul sufletesc al căruia ea trebuie, — înainte de toate, zic eū, cuprinzînd *toate profesiile* în această judecată — ea trebuie să trăiască. Notița nu e iscălită, dar e foarte bine scrisă, și merită a fi pusă lângă articolele, tipărite prin deosebite reviste bisericești, ale părintelui Teodor Bălășel, din satul Ștefănești, în județul Vilcei. În scrisul acestui vrednic preot e o frumuseță de limbă curată, cum se întîmpină numai în literatura bisericească cea bună, înaintea vremilor de rătăcită prefacere «învățată». Și tot în acele scrise se vede o iubire pentru popor, o conștiință a legăturilor binefăcătoare ce e chemată să aibă cu dînsul Biserica, o cinste pătrunzătoare a judecății și o sinceritate în mărturisirea ei, cum nu le-am mai întîlnit unite împreună la același cleric. Cine are chemarea pentru aceasta, nu ar trebui să lase neîntrebuințate puterile adevărate și mari ce stau în sufletul acestui păstor sufletesc de o aleasă fire.

* * *

D. Bațaria, de sigur cel d'întăiū dintre scriitorii macedo-romîni (este un popor *arumînesc*, dar o literatură macedo-romînă, părăsește, fără lămuriri, direcția revistei «Lumina», pe care a știut să o îndrumeze bine și să o conducă în felul cel mai mulțămitor. D. Arginteanu îl înlocuiește. În ceia ce-l privește pe d-sa, am de făcut oărecare reserve. D. Arginteanu a scris o Istorie a Romînilor macedoneni, în care i-am semnalat greșeli de metodă. Orîce tînăr abia ieșit din Universitate, orîce începător în știință trebuie să primească recunoscător asemenea observații cînd îi vin de la un om în situația mea. Autorul Istoriei Romînilor macedoneni a făcut însă altfel tipărind, într'un ziar politic — unde astfel de lucruri n'au ce căta — un «răspuns» — vezi Doamne! — și, firește, cu laude de sine și insinuări. Aceasta e rău. De atuncî aū trecut cîteva luni, și d-lui a avut tot timpul să-î pară rău de această purtare. Dacă a întrebuițat bine acest timp, va primi cum se cuvine observația nouă că în «Lumina», revistă pentru popor, n'au ce căuta lungile articole cu continuare și cu

cuvinte latinești, pe care le începe cu cel d'intiū nr. al direcției nouă. Adevărata învățatură e modestă și știe cum să vorbească oricui.

* * *

Locotenentul de marină C. N. Păun tipărește o broșură intitulată «Mișcarea marinei noastre. I. Influența activității maritime în dezvoltarea economică și politică a țării». E o cărticică bine împărțită și scrisă curent, care se poate citi cu plăcere. Și cu folos? Da, pentru unii. Alții vor rămânea mirați văzînd că acest ofițer tînăr se informează asupra istoriei Romînilor din cartea răposatului Melidon de la Roman, și vor constata încă odată că, nu știu prin ce defect de școală, ofițerii noștri lunecă asupra faptelor și se pierd cu mulțămire în lungi disertații retorice. Ofițerul modern însă trebuie să fie înaintea de toate un om de știință precisă.

Autorul arată că, la dreptul vorbind, n'avem o marină, pe cînd — lucru pe care-l credem cu toții — trebuie să avem una, odată ce este de apărut un rîu larg de hotar și o coastă de mare. Și s'a cheltuit atîta cu acea marină pe care n'o avem! Și acum, precum se știe, trăim în crisă și n'avem bani decît pentru nemernicele clientele politice, care merită mai mult temnița decît pungașii și spărgătorii cari, aceștia, nu trădează cînd fură. Îmi mai răsună la ureche strașnicele relevații pe care le face din cînd în cînd în «Unîversul» asupra desăvîrșitei insuficiențe a infanteriei noastre (chiar și față de Bulgarii, ce ne urăsc și ne pîndesc) un ofițer anonim, care arată a fi un tînăr competent, ager și patriot. Și la astfel de afirmări lumea care poate lămuri, dacă nu e adevărat, și îndrepta, dacă e adevărat, tace. Încotro ne ducem oare, încotro ne duceți, voi cari vă treceți din mîină în mîină răspunderea?

* * *

Tipografia «Minerva» publică o nouă ediție a lui Bolintineanu, într'un volum. Foarte bună, scurtă și coprinzătoare, prefața scrisă de poetul Iosif, care, și prin nuvelele sale din «Voința Națională», a dovedit că e, în același timp, un esecelent prosator.

N. IORGA.

DIN VREMURI

În hlămida nopții stropită cu aur și foc,
 Cetatea-și îmbracă cuprinsul supt farmec de lună;
 Străjerii dau zvoană, strigînd din soroc în soroc, —
 În turnul de pază trist cornul pîndarului sună...

La Curtea domnească sînt stinse luminile toate ;
 Copiii de casă n'asteaptă cu grijă la scară,
 Boierii veliți să sosească 'n rădvane bogate, —
 Și vinul la chef nu mai curge bielșug prin păhară.

Prin săli nu s'aude nici zornet de pinteni, nici zale,
 Nici șoapte în taină de dulci sărutări întrerupte ;
 Doar luna, privind pe ferești arcuite, cu jale,
 Se miră că nu s'a 'ntors încă Stăpînul din lupte...

CORNELIU MOLDOVEANU.

CUGETĂRI

Mulți insultă după criticile ce li se aduc fiindcă simt că e nevoie să dovedească puțina valoare a celui ce are o părere rea despre dinșii. Dacă această părere n'ar fi fost, ei n'ar fi insultat, fiindcă n'ar fi fost de nevoie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cel mai bun om e acel ce nu s'a gîndit nici-odată la aceasta ; cel mai puțin bun acel care o spune totdeauna.

*

Sînt binefaceri pe care le faci pentru tine : sînt cu mult mai multe.

*

Unii oameni te jignesc mai mult cînd îți fac bine.

*

Nu e mare opera unde e mult material, ci aceia unde e mult suflet.

*

După felul de gîndire al unor oameni, furca ar putea probozi mașina de țesut pentru superficialitate.

X.

RĂSPUNSURI

Al. Cziplé, Pesta. — De n-le acelea am uitat sau vor fi uitat la tipografie: mai scrieți-mi care sînt. Colecția de literatură populară ar tipări-o Academia, de sigur.

N. I.